

Interview met Ad Lansink

De ladder is rond

Al in 1979 lanceerde hij de ladder van Lansink, over hiërarchie in hergebruik van grondstoffen. Inmiddels is de ladder niet meer weg te denken uit het discours. Maar wie denkt dat het 82-jarige oud-Kamerlid Ad Lansink op zijn lauweren rust, heeft het mis. Hij mengt zich volop in het circulariteitsdebat en werkt aan een Engelstalig boek.

Ik ben het niet altijd eens met de benadering die sommige mensen kiezen bij circulaire economie’, zegt Lansink. ‘Voor sommigen lijkt het een bezwerende formule: het uitspreken van de term is voor hen voldoende om zaken in gang te zetten, maar zo is het natuurlijk niet. En bij anderen zie ik een doorgeschoten procesmatige benadering. Bijvoorbeeld in het recent verschenen SER-advies over dit onderwerp.’ Al decennialang zit Ad Lansink midden in het debat over grondstoffenschaarste, duurzaamheid, *cradle to cradle* en circulariteit. Alle begrippen hebben volgens hem met elkaar te maken, al kunnen ze wel op gespannen voet met elkaar staan. ‘Laatst vertelde iemand me over een verbrandingsoven in Nederland waar Amerikaanse houtsnippers verstookt worden. Dat kan duurzaam zijn, maar er is toch niks circulairs aan? Die houtsnippers hadden in Amerika wellicht een veel hoogwaardiger toepassing kunnen krijgen.’

100 PROCENT CIRCULAIR KAN NIET

Lansink roert een andere kwestie aan. “100 procent circulair” is een ambitie die vaak wordt geuit, maar iedereen die er verstand van heeft, weet dat dat nooit zal lukken. Ik was laatst op bezoek bij Frankenhuis BV in Haaksbergen, waar ze textiel recyclen. Ze halen er letterlijk alles uit, maar toch moeten ze ongeveer 50 procent verbranden of laagwaardig inzetten omdat de vezels van onvoldoende kwaliteit

zijn voor gelijkwaardig hergebruik. Door “100 procent circulair” te propageren, houd je mensen een worst voor.’

Het pleidooi voor realiteitszin neemt niet weg dat Lansink de noodzaak van een hoog ambitieniveau erkent. Met name vanuit bestuur en politiek mag er wat hem betreft wel een tandje bij. ‘Op Europees niveau is het oorspronkelijke afvalplan vorig jaar vervangen door een veel minder ambitieuze versie. Dat heeft alles te maken met het feit dat milieucommissaris Karmenu Vella is overvleugeld door “supercommissaris” Timmermans, die meer prioriteit geeft aan deregulering dan aan milieu. Ik vind dat bestuurders wel wat meer het voortouw mogen nemen en dingen mogen opleggen die op lange termijn ten goede komen aan de samenleving, zoals bepalingen rond afvalverwerking.’

DILEMMA'S EN LEKKEN

Lansink zet zijn ideeën rond circulariteit regelmatig op papier. Hij publiceert veelvuldig op webfora en maakte al eerder, samen met Han-

Ad Lansink: ‘Bestuurders mogen wel wat meer het voortouw nemen.’

net de Vries-in 't Veld, het boek ‘De Kracht van de Kringloop’ (2010). Momenteel werkt hij aan een Engelstalig boek waarin de nieuwste ontwikkelingen zijn verwerkt en waarmee hij een internationaal publiek hoopt te bereiken. Een van de kernhoofdstukken van het nog te verschijnen boek behandelt dilemma’s (zie tabel 1) - Lansink onderscheidt er zes - en ‘lekken’ in het systeem (zie tabel 2); hiervan worden er negen in beeld gebracht. ‘Met de dilemma’s wil ik scherp in beeld brengen wat er te kiezen valt. Het mag duidelijk

TABEL 1 - DILEMMA'S ROND CIRCULARITEIT

Control by government	versus	Producer responsibility
Fiscal measures	versus	Free market power
Binding eco directives	versus	Freedom for products
National policy	versus	International cooperation
Lease society	versus	Right to property
Local and regional market	versus	Continental market

TABEL 2 - LEKKEN EN HOE ZE TE DICHTEN

<i>Description</i>	<i>Repairing action or measures</i>
Stigmatisation of recycled materials	Public information, financial incentives (VAT)
Environmental aspects	CO ₂ footprints, supply chain management
Priority for economic aspects	Emphasis on resource efficiency
Market imperfections	Creation of new markets
Doubtful consumer behaviour	Informative communication with consumers
Insufficient quality	Increasing source separation
Global and infrastructural barriers	Harmonisation of legislation
Technological problems	Research on new materials, risk analysis
Down cycling of secondary materials	Technological and financial innovation

zijn dat de meest werkbare oplossingen vaak in het midden liggen. Er wordt te vaak in absolute termen gedacht. Je kunt bijvoorbeeld niet alle verantwoordelijkheid voor het resultaat bij producenten neerleggen, of juist alles vanuit de overheid willen regelen.’

Waar de dilemma’s in het boek keuzes in beeld brengen, worden de lekken vooral opgevoerd om problemen helder te definiëren en oplossingen aan te reiken. Lansink noemt één lek. ‘Gerecyclede materialen hebben vaak het stigma dat ze van mindere kwaliteit of minder schoon zijn dan nieuwe materialen. Dat speelt bijvoorbeeld bij luiers: de vezels die bij recycling worden teruggewonnen zijn echt van prima

kwaliteit en brandschoon, maar er blijft toch wantrouwen bij het publiek bestaan – is het wel echt zo? Belanghebbenden bij nieuwe materialen stoken dat vuurtje maar al te graag op.’

RODE DRAAD

Behalve het imagoprobleem rond luierreycling spelen er tal van andere zaken waar iets moet worden opgelost. Hoe breng je daar versneling in volgens Lansink, wat is de rode draad? ‘Je moet de oorzaken die tot vertraging leiden wegnemen en je moet ook overdreven verwachtingen temperen. Verder zou je moeten focussen op zaken waar veel resultaat is te bereiken, zoals bij verpakkingen, textiel en in de bouw, al wordt de opbrengst bij

die laatste pas na een tijd zichtbaar. Maak het ook financieel aantrekkelijk voor zowel consumenten als producenten om op een circulaire economie over te schakelen. Dan wordt het breed gedragen. Naar mijn indruk zijn er nu nog te veel voorlopers. En sommigen zien het louter als een marketingtruc, dat werkt uiteindelijk natuurlijk niet.’

En wat is de plek van de ladder van Lansink in dit alles? ‘Ik ben blij dat de ladder al zo lang meegaat en ik denk dat hij nog niets aan relevantie heeft ingeboet. Preventie, hergebruik en recycling – de bovenste sporten van de ladder – zijn essentieel voor welk circulair concept dan ook. Sommigen denken dat de ladder een lineair model is, maar die nemen het te letterlijk. Zoals oud-minister Pieter Winsemius al aangaf, kun je bij iedere stap in de ladder een cirkeltje zetten. Dan zie je bijvoorbeeld dat ook onderaan de ladder nog hele interessante circulaire processen kunnen plaatsvinden, zoals energiewinning koppelen aan warmtenetten en het winnen van ‘bodemas’ uit het verbrande materiaal wat in steenachtig materiaal kan worden toegepast (zie ook het artikel op pagina 9 van deze uitgave). Er zit wel degelijk circulariteit in dit model. Ja, de ladder is rond.’

Websites

www.adlansink.nl

www.isonomia.co.uk